FÒRUM CATALÀ PER L'ORIENTACIÓ

Cap a un nou model d'orientació sociocomunitària

CONCLUSIONS

Associació Catalana de Psicopedagogia
i Orientació Educativa i Professional

La proposta que fa ACPO per aquest esdeveniment té a veure amb la necessitat de construir alternatives als diferents canvis socioeconòmics que s'han produït derivats de factors com la globalització, els canvis laborals, la tecnologia, el canvi climàtic...

Volem analitzar si els models d'intervenció social, educativa i cultural que utilitzem des de l'orientació són els més adequats per acompanyar la ciutadania en la reconstrucció d'una mirada crítica i útil, per superar la por, per posar l'èmfasi en els valors comunitaris i per potenciar a les persones el dret a decidir sobre el seu futur en tots els aspectes del seu procés vital, independentment de les seves capacitats, característiques de gènere, raça, cultura o situació socio-econòmica. I especialment per fer front als nous reptes derivats dels canvis socials i altres com les migracions i els riscos per a la salut de les persones.

La finalitat és debatre si cal canviar el model i si s'han de cercar noves eines per orientar persones crítiques i compromeses al llarg de tota la vida.

L'objectiu del 1rFòrum Català per l'Orientació ha estat crear un espai de reflexió amb diferents veus i diferents mirades. Més de 40 professionals experts, ponents i dinamitzadores, han participat conversant en taules de diàleg.

En el 1r Fòrum Català per l'Orientació hem incorporat una visió integral de l'orientació: més enllà de l'escola, la vida.

PROGRAMA

DIVENDRES, 10 DE JUNY

De 9.30 a 10 h | Inauguració del Fòrum Català per l'orientació
Jaume Francesch Subirana, Diputació de Barcelona, Generalitat de Catalunya i Ajuntament de Barcelona.

10.00 h - 10.45 h | Conferència: "Cap a un nou model d'intervenció sociocomunitària"
Francesco Tonucci.
Presenta: Jesús Viñas.

10.45 h - 11.30 h | Diàleg: "L'orientació vocacional, models d'intervenció"
Benito Echevarria, Sara Maroto Sales, Montserrat Oliveras Bagués.
Dinamitza: Pilar Figuera.

11.30 h - 12.00 h | PAUSA – CAFÈ

12.00 h - 12.45 h | Presentació de l'estudi: "L'assessorament psicopedagògic a debat"
Teresa Huguet, Eva Liesa, Carlos Monereo i Joan Serra.

12.45 h - 13.30 h | Diàleg: "Repensar l'assessorament psicopedagògic en l'educació, la mirada de la xarxa"
Enric Bolea, Esther Càrcel i Maria José Cesena.
Dinamitza: Anna Espasa.

13.30h.-14.15h. Diàleg: "Repensar l'assessorament psicopedagògic en l'educació, la mirada de l'equitat i la inclusió"
José Ramon Lago, Ester Miquel i Miguel Àngel Santos Guerra.
Dinamitza: Manel Merino.

14.15h.-15.15h. PAUSA- DINAR

15.30h.-16.15h. Diàleg: "Pobresa i centres de màxima complexitat, l'educació pública com a eina de transformació social"
Teresa Esperabé i Miquel Àngel Essomba.
Dinamitza: Pau Gonzàlez.

16.15h-17.30h. Diàleg: "Una escola per a tothom"
Efrèn Carbonell, Mercè Esteve i Climent Giné.
Dinamitza: Carme Mañà.

17.30h.-18.15h. Diàleg: "Assessorar per a l'escola inclusiva"
Coral Elizondo, Elena Martín i Javier Onrubia.
Dinamitza: María del Mar Aldámiz-Echevarria.

18.15h.-19.30h. Diàleg: "Repensar la intervenció psicopedagògica en el segle XXI"
Carlos Skliar i Francesc Vilà.
Dinamtiza: Clelia Sassatelli.

DISSABTE, 11 DE JUNY

10.00 h - 10.45 h | Diàleg: "Atenció a la diversitat i personalització de l'aprenentatge, la mirada docent orientadora"
Moisés Esteban i Joana Ferrer.
Dinamitza: Montserrat Alguacil.

10.45 h - 11.30 h | Diàleg: "Escoltar, assessorar i orientar a la ciutadania: la veu dels altres"
Jordi Collet, Anna Fores i Laia Pineda.
Dinamitza: Àrea Metropolitana de Barcelona.

11.30 h - 12.00 h | PAUSA - CAFÈ

12.00h.-12.45h. Diàleg: "Crisi migratòria, crisi ecològica i crisi sociocultural"
Joseba Achotegui i Santiago Álvarez Catalapiedra.
Dinamitza: Laia Ortiz.

12.45h.-13.30h. Conferència: "Reptes de futur de l'orientació i l'assessorament psicopedagògic"
César Coll.
Presenta: Francina Martí.

13.30h.-14.00h. Tancament del Fòrum Català per l'orientació
Anna de Jesús Cuixart i Generalitat de Catalunya

A les taules de diàleg, els i les ponents han presentat idees, han fet aportacions, han obert interrogants que ens interpel·len, a tots i totes les professionals vinculades en processos d'orientació, per les necessitats canviants des d'una concepció inclusiva i cap a un nou model d'orientació.

En aquest document presentem algunes de les opinions, definicions, arguments i propostes dels participants i, ho fem, organitzant-les i distribuint-les en aquelles temàtiques que van ser prioritzades en el disseny del fòrum i que, ara esdevenen **eixos vertebradors d'un nou model d'orientació sociocomunitària**.

EIX 1 L'ORIENTACIÓ EN ÈPOCA DE CANVIS: VALORS COMUNITARIS
EIX 2 D'UNA ESCOLA PER A TOTHOM A UNA SOCIETAT INCLUSIVA
EIX 3 L'ORIENTACIÓ I L'ASSESSORAMENT PSICOPEDAGÒGIC
EN XARXA

Aquests tres eixos s'integren i s'interrelacionen tenint com a base un aspecte clau: el treball en xarxa que vincula tots els agents implicats.

Els 3 eixos s'exposen des d'una visió crítica i constructiva que ajuda a qüestionar-nos a nosaltres mateixos, professionals de l'orientació, i a introduir i dinamitzar canvis en la pràctica quotidiana, amb el gran repte que totes les accions es facin en xarxa.

EIX 1 L'ORIENTACIÓ EN ÈPOCA DE CANVIS: VALORS COMUNITARIS

Una orientació sociocomunitària és aquella que es preocupa per millorar la qualitat de vida de les persones.
Avui, l'orientació es troba en un nou context dinàmic i més complex que ens ha d'esperonar a la reflexió i revisió per establir les bases sobre el què es fa, com es fa i per a què es fa.

1. L'orientació és un dret universal, ha de considerarla persona com a centre de la intervenció, tenint en compte el seu trajecte i projecte de vida.
Hem d'orientar pel canvi i la incertesa des de ben petits, per aprendre a prendre decisions al llarg de la vida i no només respondre a les demandes del mercat laboral.
L'orientació comença als tres anys o abans i des de les capacitats i els interessos propis perquè cadascú pugui ser sí mateix i realitzar-se.

2. La societat demana un nou model d'orientació, sense oblidar a qui i per a què s'orienta, tot plantejant les possibilitats i límits existents.
És important trobar espais per a deliberar. El nou model ha de beure més dels aspectes sociocomunitaris i deixar-se de bolcar en el cas individual.

3. L'orientació sociocomunitària ha de beure de fonts socials, ha de tenir en compte les circumstàncies i no només centrar-se en la persona.

4. Hi ha moltes maneres de veure el món i totes leshem de tenir en compte encara que ens sigui difícil saber-les llegir. És imprescindible incorporar diferents perspectives, cosmovisions i contextos, i sobretot treballar l'alteritat.

5. En un context incert, de canvis accelerats i de crisi ecosocial, les propostes d'orientació fragmentades que provenen de diferents especialistes i administracions, resulten insuficients. Les persones necessiten un acompanyament integral i que tingui en compte les dimensions vitals: educativa, professional, emocional, cultural, ...

6. Les accions d'orientació sovint es sustenten en falses creences.
Actualment, cal entendre la crisi ecològica i la sociocultural com a expressions d'una única crisi eco-social, de canvi d'època, que afecta tots els àmbits i que té una dimensió global.
Però, la crisi migratòria no té aquesta dimensió global, cal identificar els factors més determinants en cadascun dels processos migratoris.
Hem d'orientar compartint espais interculturals i multiculturals, i tractar els diferents dols de la migració de manera global.

EIX 2 D'UNA ESCOLA PER A TOTHOM A UNA SOCIETAT INCLUSIVA

La reflexió i el diàleg no s'han de situar en si s'inclou o no, la inclusió és un dret.
L'orientació educativa ha de tenir en compte el context i la trajectòria de l'alumne dins i fora del centre per anar cap a un model d'orientació sociocomunitària.
L'orientació ha de ser global, per a tothom i ha de contemplar-se al llarg de tota la vida, i no únicament a l'etapa educativa

1. L'escola ha de replantejar l'organització de les aules, la distribució de l'alumnat, ha de potenciar el joc i deixar temps lliure, i ha de fer un acompanyament a l'infant, a partir de la confiança i les expectatives en les seves capacitats, tot fomentant la seva autonomia.

2. El Decret 150/2017 estableix el marc a partir del qual s'ha de construir l'atenció educativa a l'alumnat dins d'un sistema educatiu inclusiu, implicant tota la comunitat i posant alumnes i famílies en el centre per iniciar els processos d'orientació.

3. Les comissions d'atenció a l'educació inclusiva han de centrar-se en planificar i avaluar mesures universals i funcionar com laboratoris que avancin cap a la fonamentació d'altres mesures més addicionals o específicament intensives.

4. Els centres educatius tenen un repte per endavant de transformació educativa; els CEEPSIR poden ser una oportunitat de canvi.

5. L'orientació de l'alumnat vulnerable ha de traspassar el centre educatiu i ha d'anar acompanyada del treball amb l'entorn i per a l'entorn,donant veu i generant expectatives i oportunitats. Això no es pot fer només des del centre educatiu.

6. Els centres educatius han d'anar de l'atenció a la diversitat a la personalització de l'aprenentatge; de parlar de casos a construir contextos rics d'aprenentatge; de recaure la responsabilitat en l'orientador, a contemplar l'orientació com a una funció docent universal.

7. Cal canviar el model i potenciar activitats comunitàries i assistencials. En ocasions les mesures poden ser afegir més recursos, però en altres, pot ser necessari construir ponts per arribar a recursos ja existents en el context proper.

EIX 3 L'ORIENTACIÓ I L'ASSESSORAMENT PSICOPEDAGÒGIC

Orientar i assessorar per l'escola inclusiva és acompanyar i bastir els processos de transformació en la pràctica a l'aula i en els diversos entorns i contextos educatius.
L'assessorament psicopedagògic s'entén com un procés de construcció de millora en la pràctica educativa inclusiva, on els assessors i assessores treballen, conjuntament amb els equips de centre i del territori, per establir canvis en la pràctica quotidiana.

1. El model actual sovint segueix sent un model clínic que posa etiquetes a partir de les quals s'assignen recursos, mai suficients, i que generen baixes expectatives.

2. Els i les professionals de l'orientació i de l'assessorament psicopedagògic han de "deixar de fer el què fan" perquè no funciona, i alguns manifesten estar estressats i insatisfets.

3. En l'orientació i l'assessorament psicopedagògic, la teoria i la pràctica moltes vegades no van en la mateixa direcció. Cal formació i recerca, que els i les professionals esdevinguin especialistes en crear diàlegs, i que siguin pont entre les investigacions i les pràctiques pedagògiques.

4. Ens trobem davant de limitacions que van des del concepte que tenim de la inclusió al nivell de predisposició al canvi, la gestió de la incertesa, i d'altres limitacions que s'han de poder plantejar en espais compartits per aprendre junts.

5. En els centres educatius, és important garantir que no hi hagi només un docent especialista en psicopedagogia i orientació, sinó professionals diversos connectats amb serveis externs.

6. S'ha de transformar el treball basat en la juxtaposició pel de la cooperació, i transformar la pràctica de la derivació en un treball integral i integrat, en què l'objectiu no sigui només valorar necessitats i distribuir recursos.

7. L'assessorament psicopedagògic ha d'anar centrat als processos d'ensenyament-aprenentatge. No es tracta només de col·laborar amb els docents a fer plans per a determinats col.lectius, es tracta de programar diferent; això el nou Currículum ho permet.

8. Els i les professionals han de poder treballar més enllà del conflicte i del treball reactiu per aportar coneixement en un treball col·laboratiu, fent connexions amb el context immediat (aula, centre...) i així, poder acompanyar millor alumnat, famílies i docents.

9. Els i les professionals han de promoure l'autoconeixement per al desenvolupament personal i la presa de decisions, acompanyant els processos d'orientació amb el suport de la xarxa i el coneixement dels recursos del territori.

10. Els i les professionals han de poder treballar més enllà del conflicte i del treball reactiu per aportar coneixement en un treball col·laboratiu, fent connexions amb el context immediat (aula, centre...) i així, poder acompanyar millor alumnat, famílies i docents.

EN XARXA

Orientar i assessorar per l'escola inclusiva és acompanyar i bastir els processos de transformació en la pràctica a l'aula i en els diversos entorns i contextos educatius.
L'assessorament psicopedagògic s'entén com un procés de construcció de millora en la pràctica educativa inclusiva, on els assessors i assessores treballen, conjuntament amb els equips de centre i del territori, per establir canvis en la pràctica quotidiana.

Un dels reptes de l'orientació i l'assessorament psicopedagògic en el món actual és el de potenciar el treball en xarxa. La xarxa s'ha d'anar construint i necessita d'unes condicions que impliquen el reconeixement de l'altre, l'escolta, la corresponsabilitat i la confiança.
En un nou model d'orientació sociocomunitària, el treball en xarxa ha de ser en el marc d'un equip i amb altres equips, de manera que no sigui disgregat per poder fer ús de recursos i suports que no siguin segregadors.

En un nou model d'orientació sociocomunitària la xarxa:

- És necessària per acompanyar-nos els uns als altres.
- No es dona d'entrada, es construeix i es genera per interacció entre professionals quan cadascú reconeix l'existència de l'altre com quelcom valuós i quan som capaços d'escoltar-nos amb interès.
- És un acte de corresponsabilitat i de confiança.
- És una acció mancomunada quan estem en comú per construir allò que ens és comú.
- És un dispositiu per conversar de manera col·laborativa per fer front a la complexitat.
- Implica una posició de cooperació i un temps per crear vincles entre els professionals i ha de generar les condicions de pertinença que permetin construir conjuntament propostes i respostes.
- No és només dels professionals, s'han d'incloure les veus de tots els agents.
- Es dona en diferents nivells: intraxarxa dins d'un mateix equip i interxarxa territorial i també administrativa.

CAP A UN NOU MODEL D'ORIENTACIÓ SOCIOCOMUNITÀRIA

El nou model d'orientació sociocomunitària cal repensar-lo en diàleg , des de la interdependència, amb la veu de l'altre, el treball en xarxa, amb totes i tots els actors i al llarg de la vida.

El nou model ha de **lluitar ...**

... contra les desigualtats, reconeixent la singularitat, per la inclusió, la dignitat, l'equitat i la justícia ...

... amb corresponsabilitat, compromís, projecte compartit, participació, cooperació, pluralitat d'agents, d'estructures i de nivells: infants i joves, famílies, professionals, administracions, entitats, esports, cultures ...

El nou model **implica** ....

... qüestionar i replantejar les relacions de poder: abandonar el model jeràrquic, mèdic, unidireccional, d'etiquetes i plantejar el model dialògic, horitzontal, socioeducatiu i de cooperació ...
... perquè el nou model tingui un impacte real, equitatiu i sostingut ens calen aliances i vincles, complicitats, confiança i cooperació amb tots els agents i totes les veus.

Amb el **1r FòrumCatalà per l'Orientació** 2022, l'ACPO ha volgut ...

... posar en valor l'orientació davant la societat des de diferents vessants, i com a servei públic i d'accés universal que ha de ser defensat i sostingut.

I a més, l'any 2022 ACPO ha promogut...

L'EDICIÓ DEL DOCUMENTAL
"VEUS PER LA INCLUSIÓ"

LA REALITZACIÓ DEL LLIBRE SOBRE
LA HISTÒRIA DE L'ENTITAT
"25 ANYS DE L'ASSOCIACIÓ CATALANA DE PSICOPEDAGOGIA I ORIENTACIÓ EDUCATIVA I PROFESSIONAL"

L'EDICIÓ DEL LLIBRE
"EL ASESORAMIENTO PSICOPEDAGÓGICO A DEBATE"

AGRAÏMENTS

Des de la Junta d'ACPO volem agrair:

- La col·laboració de tots i totes les ponents i dinamitzadors i dinamitzadores que van participar en l'esdeveniment. Les seves aportacions, coneixements i reflexions ens van acostar una mica més a un nou model d'orientació.
- La participació de totes les persones que van assistir, de forma presencial o telemàtica, a la trobada.
- La implicació i treball incansable de totes les persones associades a l'entitat, que han aportat generosament el seu temps i esforç durant tot el procés de conceptualització, gestió, divulgació i realització de l'esdeveniment.
- Finalment, volem agrair el suport i implicació de totes les institucions que van fer possible el I Fòrum Català per l'Orientació.

Associació Catalana de Psicopedagogia
i Orientació Educativa i Professional